

Lliga el teu carro a un estel: Fraga 2009

MARC A. POVEDA

El cap de setmana comprès entre el divendres 27 de febrer i el diumenge 1 de març van tenir lloc a Fraga (Baix Cinca), sota el nom genèric de «Removent consciències. Jornades sobre la transgressió cívica», tot un seguit d'actes culturals centrats en la necessitat de fer entendre a la comunitat catalana com és d'important la consecució d'un model transgressor, singular i creatiu de resposta cívica davant els innumbrables entrebancs, de tota mena, amb els quals ensopega dia sí i dia també la nostra identitat vulnerable.

Al costat del riu Cinca, al seu pas pel cantó oest de l'antiga ciutat, es troba el Casal Jaume I de Fraga. A la sala de conferències del casal, la vesprada del divendres 27, vàrem poder assistir a la xerrada d'en Miquel Català i Coït, enginyer informàtic, a propòsit de la transgressió lingüística lligada a l'ús d'internet, i en concret a la seva pròpia tasca, imaginativa i tenaç, a l'hora de crear una pàgina web, *Europarl.cat*, capaç d'oferir als catalans els continguts, en català, de la web oficial del Parlament Europeu, i demostrant com pot resultar de senzill i engrescador, si algú s'hi posa amb talent i voluntat, solucionar algunes de les mancances de sensibilitat lingüística que increïblement encara mostren institucions de gran volada i pressupost com ara l'Eurocambra.

L'endemà, dissabte, el programa *Cinga Fòrum'09* (que és com s'anomenaven, tots plegats, els actes que descrivim en aquest text) emplaçava els assistents a un dels edificis històrics amb més renom de la vila, el Palau Montcada. Allà tenia lloc el gruix de l'oferta cultural d'aquell cap de setmana. Al llarg de tot el matí vàrem poder veure i escoltar els quatre convidats protagonistes del cicle de jornades «Removent consciències. Jornades sobre la transgressió cívica».

Va obrir l'àpat transgressor el psicòleg Quim Gibert, el qual centrà el seu discurs en la importància cabdal que té per a nosaltres l'aplicació del terme «resiliència emocional», un concepte de mitjan segle passat que consisteix a no defallir davant l'adversitat, ans servir-nos-en amb imaginació i recursos transgressors, més dignes i sòlids, per a evolucionar,

créixer i reeixir tant individualment com col·lectivament. Gibert proposava estratègies imaginatives amb vista a donar escac al conflicte sociopolític que viu la nostra comunitat i fer actuacions agosarades com aquella de la recuperació dels aiguamolls de l'Empordà, una qüestió que va desafiar molts pronòstics adversos i que una valent minoria de convençuts irreductibles dugué al millor dels ports: el de l'èxit. Com a colofó, Gibert va reblar la seva intervenció amb la citació sufí «Lliga el teu carro a un estel», referint-se a la necessitat de ser ambiciosos i valents en la vida quotidiana del nostre poble malmès.

La segona intervenció correspongué a Hèctor López Bofill, escriptor i professor de dret constitucional en la Universitat Pompeu Fabra. La seva ponència duia per títol «Literatura i transgressió». Partint de la base de la decebedora absència de literatura catalana «de compromís» en les llibreries, en les llistes de llibres de ficció més venuts i en la creació artística catalana en general, l'orador va desgarnar una acurada reflexió a propòsit de si patim alguna mena de síndrome d'Estocolm que ens fa ignorar, fins i tot des d'un àmbit tan lliure i permissiu com la ficció, la nostra situació de poble espoliat, humiliat i sotmès des de fa ja segles. Per a superar aquesta situació (acceptada *de facto*, segons López Bofill, tant per creadors com per la indústria editorial), Hèctor proposava una bona dosi de transgressió creativa a partir dels nostres elements reals, contundents, de nació sense Estat amb múltiples conflictes per tal d'ajudar, en aquest cas des de la literatura, a fer visibles els nostres conflictes

sense falses i pretensioses dèries cosmopolites.

El següent torn pertocà al filòsof, teòleg i escriptor Francesc Torralba. La seva aportació consistí a fer-nos reflexionar sobre «Ètica i transgressió». Va començar amb uns breus apunts conceptuals al voltant de la transgressió, assenyalant que el fet de transgredir no implica necessàriament una vulneració dels principis ètics, malgrat que en moltes ocasions la transgressió vulneri els que imperen com a legals o morals. I aclarí que aquest exercici transgressor, exercitat al llarg de la història per nombroses i celeberrimes personalitats (filòsofs com Sòcrates, Schopenhauer o Stuart Mill, polítics com Ghandi, Luther King o Nelson Mandela, escriptors com Simone de Beauvoir...), tant en forma pràctica com teòrica, ha contribuït a canviar els costums col·lectius de determinats moments històrics i ha obligat a la modificació o, fins i tot, a la supressió de pràctiques morals aberrants i lleis obsoletes. Tanmateix, Torralba assenyalava, amb bon criteri, els perills de respondre a la violència estructural amb més violència, engegant així una espiral de conflicte permanent, irresoluble, que no condueix a res. Per tant, ens menava a practicar sense ambigüitats la transgressió contra la injustícia, legal o de qual-sevol altre signe, des d'un vessant cívic, respectuós amb els drets bàsics dels individus, perquè, segons ell, la transgressió que empra la violència com a mitjà per a la consecució d'uns fins resta directament exclosa de l'ètica més elemental i, per tant, deixa de ser solució. Per últim, el filòsof ens va recomanar

que lluitem per deixar de costat la nostra amnèsia històrica com a catalans, que ens cal un lideratge fort i decidit com el d'alguns dels exemples esmentats, que tinguem sempre clars els nostres grans referents propis, els nostres homenots, com ara Lull, Xirinacs, el pare Batllori, Espriu, etc., i que oblidem d'una vegada per sempre aquest provincianisme resignat que ens fa estendre la catifa davant qualsevol suposada celebritat forastera.

En l'última de les intervencions, una xerrada d'Àngel Colom, president de la sectorial d'immigració de CDC, ens va portar a reflexionar sobre quins serien els camins més adequats per a dur a terme «L'activisme transgressor en el segle XXI». Rememorant el seu propi itinerari històric de lluita cívica, va repassar aspectes de la Crida a la Solidaritat i de la Marxa de la Llibertat, moviments, ambdós, molt destacables pel seu impacte social i la seva capacitat transformadora mitjançant la lluita ciutadana pacífica. Com l'acció a la xarxa de Miquel Català que assenyalàvem adés, o la patida en carn pròpia per Èric Bertran, Àngel Colom ens incità a passar a l'acció, a implicar-nos en la defensa dels nostres legítims drets davant els nostres enemics.

Rere les conferències i l'obligat dinar de després, l'entitat organitzadora dels actes (l'Institut d'Estudis del Baix Cinca, amb la col·laboració del Casal Jaume I de Fraga i el suport d'Òmnium Cultural i del Projecte Moncada) havia programat un passeig guiat per la Fraga vella, sota el nom de «Ruta de les sitges». Durant una bona estona, qui va voler, va poder gaudir dels torts i estrets carrerons medievals de la ciutat vella, dels seus nombrosos vestigis històrics ancorats en la nit dels temps, i pogué accedir a un dels sistemes d'emmagatzemament més emprats per l'antiga gent de Fraga:

La volta d'una sitja de Fraga FOTO: David Casellas

Francesc Torralba i Rosa Villanova

FOTO: David Casellas

les sitges. A la Fraga vella, erigida sobre un turó de notable desnivell, les sitges i l'aprofitament del terreny cap a dins de la muntanya va ser la solució de més seny a la manca d'espai durant molts segles. De fet, a Fraga hi ha un bar amb aquest mateix nom, i ens van mostrar la sitja que oculta baix de terra una mena de cambra subterrània amagada, amb un forat per on es ficava el gènere a guardar (cereals i allò que en el seu moment escaigués).

L'endemà, diumenge, anàrem a visitar Saidí, una petita població riberenca del Cinca, molt a prop de Fraga, riu amunt, on ens rebé el guia encarregat de l'ocasió, que ens va explicar la història de l'església de Sant Joan Baptista, el seu campanar amb *overbooking* de cigonyes i altres fets del poble en general, alçat sobre un puig enfront del riu Cinca, a sobre d'unes esplèndides hortes fruïteres. Al davant, a pocs quilòmetres, riu enllà, trobem el fosc altioplà del Monegre, indret proper on certes iniciatives públic-privades sembla que volen erigir un monument a la disbaixa del joc i l'especulació sense manies anomenat Gran Scala. Diguem també que de Saidí n'és natural molta gent destacada de la cultura catalana, com ara el mateix Màrio Sasot, Anton Abad, Mercè Ibarz o Francesc Serés.

Més tard, i donant per acabada la programació del cap de setmana, ens desplaçarem fins a l'anomenada Vila Fortunatus, un antic jaciment romà

del segle IV, també a la riba esquerra del Cinca, restaurat i condicionat per a les visites turístiques i que rep el nom d'un mosaic amb la inscripció Fortunatus trobat en una de les cambres de la mansió. El guia que ens havia de mostrar aquell antic espai va entossudir-se a explicar-nos-el en castellà, i aleshores decidírem continuar la visita pel nostre compte. Així acabà un cap de setmana ric en descobertes, aprenentatge, lliçons de coratge cívica pels nous xàfeces que s'acosten, i germanor, una de les possessions més valuoses de la comunitat catalanoparlant. ♦

Campanar de Saidí FOTO: David Casellas